

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah števil. 3.

St. 21. V Ljubljani, 15. novembra 1899. Leto XVI.

Obseg: Obrezovanje breskovih špalirjev. — Izkušnje z Bahlsenovo pšenico in ržjo. — Kako se iz sadja dela kis ali jesih? — Ali naša družba res odira kmetovalce s Tomasovo žlindro? — Skrb za rože pozimi. — Odgovor hujskačem. — Vprašanja in odgovori — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva — Tržne cene. — Inserati.

Obrezovanje breskovih špalirjev.

Pri vzgoji breskovih špalirjev je najvažnejša reč pravilno obrezovanje. Obrezovanje breskovega drevja je zelo različna in ima tudi različne uspehe. Danes hočemo objaviti način obrezovanja, pri katerem je drevje zelo rodno ter se ob enem vzgaja rodni les za prihodnje leto.

Obrezovanje v prvem letu.

Vsi stranski poganjki iz zadnjeletne voditeljice se spomladi z ličjem privežejo na desno in na levo na vodoravne palice špalirja, ki se pritrdijo po 25 cm narazen. Kadar so poganjki čez 30 cm dolgi, se na to dolžino priščipnejo (pod. 51.) Močnejše poganjke je poprej obščipati, da jih slabotnejši morejo dohiteti. Če se na teh stranskih poganjkih prezgodaj pokažejo novi poganjki, je te priščipniti do treh listov, in če iz njih pazduh zopet novi poženo, se pa ti priščipnejo do enega lista. Če je stranskih poganjkov na voditeljici preveč, se morajo kmalu potem, ko je drevo ozelenelo, razredčiti, in sicer se pridržijo taki, ki se lahko dajo privezati. Vrhu tega je tudi odstraniti vse one poganjke na špalirju, ki zrasto spredaj pred voditeljico in zadaj med voditeljico in steno.

Zgodaj spomladi v prvem letu, predno drevo drugič ozeleni, t. j., kadar se javno more videti, če so cvetni popi na stranskih poganjkih, se ti tako privežejo na vodoravne palice, da leže nekoliko nižje kakor rastejo iz voditeljice, vsled česar se lesni pop (glej *a* na pod. 52.) prisili k živahni rasti. Stranski poganjki pa, kateri nimajo dovolj cvetnega popja, se skrajšajo na dve zadnji očesi (glej smer *a* — *e* na podobi 52.), da

se iz njih za prihodnje leto vzgoji rodni les. Vsled tega obrezanja ostane palec z dvema očesoma, kakor ga kaže podoba 53. Če pa na voditeljici ni stranskega poganjka, temveč le gruča cvetnega popja, jo je pustiti v miru. Ko je drevo odcvetelo in so na njem poganjki, ki niso nastavili zarada, potem se tudi ti skrajšajo na dve očesi, da se dobi vsaj rodni les za prihodnje leto.

Obrezovanje v drugem letu.

Pri obrezovanju poleti v drugem letu nam je gledati na vzgojo nadomestilnega poganjka za prihodnje leto. V ta namen smo že preteklo leto rodni les privezali malo nižje, da se iz lesnih popov tik voditeljice razvije eden ali se razvijeta dva v poganjke. Če se razvijeta dva poganjka, potem se spodnji skrajša do šestih listov, gornji se pa priveže na palico in se skrajša na 30 cm, kakor se je ravnilo prejšnje leto (glej *a* in *a'* na pod. 54.) Drugi poganjki na rodni veji (*e* na pod. 54.) se priščipnejo do 6 listov, ker imajo le nalogo pomagati k razvijanju plodov, in če jih je le preveč, se seveda morejo nekoliko razredčiti. Kadar se je sadje pobralo, se pa cela rodna veja odreže in se puste le nadomestilni poganjki (glej smer *b* na podobi 54.)

Prihodnje zimsko obrezanje, ki naj se istotako izvrši kratko pred ozelenenjem, je naslednje. Če sta se iz palcev, rezanih na dve očesi (glej pod. 53.), razvila dva poganjka, katerih je bil gornji na 30 cm, dolnji pa na 6 listov skrajšan, potem se zadnji zopet skrajša na dve očesi (glej pod. 55. pri *a*), dočim drugi (*c*) služi za rodni les ter se priveže k palici. Iz palca se vzgojita zopet dva nova nadomestilna poganjka, dočim se rodni les, kakor gori popisano, odstrani, kadar se obere

sadje. Če je pa zrastel iz palca le en poganjek, potem se porabi za rodni les ter se skrbi za nadomestilne poganjke iz zadnjih dveh oces (pod. 56.)

Če se breskovo špalirno drevo tako obrezuje, potem je videti precej pravilno; seveda tiste pravilnosti, ki jo imamo na jablanovih in hruševih špalirjih, ne moremo doseči. Razen odstranjevanja starega rodnega lesa ter skrajševanja rodni poganjkov in odrezovanja palcev naj se na dozorelem breskovem lesu ne reže veliko, ker je škodljivo.

Izkušnje z Bahlsenovo pšenico in ržjo.

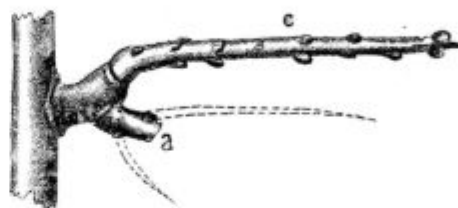
S posebno skrbnim odbiranjem klasja in semena in s prav skrbnim pridelovanjem in gnojenjem se je po-

da ni domače žito nič slabše od Bahlsenovega, ampak da je celo boljše, kajti pridelek domače pšenice in domače rži je bil v vsakem pogledu lepši kakor pridelek Bahlsenovega žita. Ne le da je bilo zrnje domače pšenice in rži bolj polno in kleno in vsled tega težje, ampak je bilo tudi veliko bolj enakomerno razvito. Zlasti pri rži je bil v tem oziru opaziti velik razloček. Dočim je bila Bahlsenova rž prav raznovrstnega zrnja, namreč debelega, drobnega, bolj polnega in tudi suhega in slabo razvitega, je bila domača rž enakomernega in vseskozi lepega zrnja. Takisto je bila tudi Bahlsenova pšenica slabšega zrnja kakor domača pšenica.

Kot prednost Bahlsenovega žita bi bila v tem slučaju omeniti le močnejša rast in bolj trdna slama, vsled ktere zlasti Bahlsenova pšenica ne poleže tako rada kakor domača. Verjetno je, da je zaradi trdne

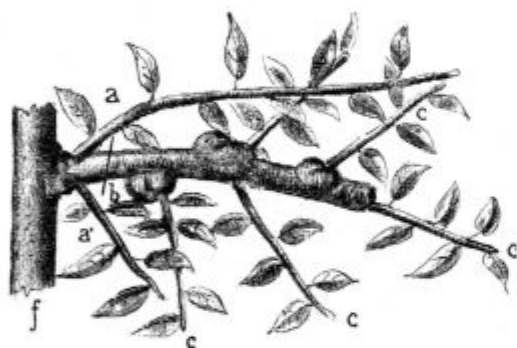
Podoba 51.

Podoba 55.

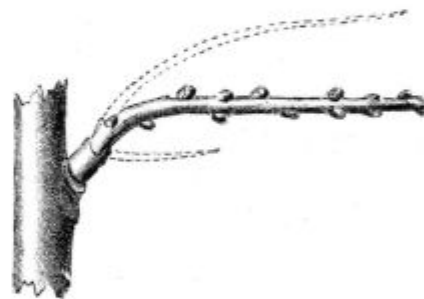
Podoba 53.

Podoba 54.

Podoba 52.

Podoba 56.

srečilo semenskemu trgovcu E. Bahlsenu v Pragi, da je izgojil najbolj sloveče vrste pšenice in rži, kar jih dosedaj poznamo.

Njegova žita se odlikujejo po dolgem in bogatem klasju in po močni rasti. Klasje Bahlsenove pšenice in rži je skoraj še enkrat tako dolgo kakor klasje našega domačega žita, zraven tega pa tudi bolj debelo. Klaski, iz katerih je sestavljen klas, imajo tudi blizu še enkrat toliko zrnja v sebi. Odtod tista glasovita rodovitost, ki je lastna temu žitu in ki se tako opisuje in hvali v Bahlsenovih cenikih in po listih.

Ni torej čudo, da so jeli v zadnjem času tudi pri nas na Kranjskem obračati večjo pozornost na Bahlsenova žita in da so jih začeli že sem in tja poskušati.

Te poskušnje se pa niso povsodi tako sponesle, kakor se je želelo. Dobljeni pridelki niso bili ne tako obilni, niti tako lepi in dobri kakor se je pričakovalo.

V poskušališču kmetijske šole na Grmu so se delale tudi poskušnje z Bahlsenovimi žiti, ki se pa tudi niso povoljno obnesle, vzlic temu, da so se vršile na prav dobri zemlji in v ugodni legi. Obsejalo se je z ržjo „elite“ in s pšenico „zlato bisernico“ po 25 štirjaških metrov. Ravno tolik prostor se je posejal tudi z domačo pšenico in z domačo ržjo, od katerih se je vzelo najlepše zrnje za seme. Poskušnja je pokazala,

slame tudi proti rji bolj uporna kakor domača pšenica.

V ostalem je pa domača pšenica več vredna in bolj rodovitna. Ako bi pri nas domačo pšenico tako skrbno odbirali za seme in jo tako skrbno pridelovali kakor dela Bahlsen s svojo pšenico, gotovo bi se tudi naša domača pšenica zboljšala v svojih lastnostih in bi dajala tudi večje in boljše pridelke kakor dosedaj. Takisto bi se dali zboljšati pridelki tudi pri rži; kajti izkušnje nas uče, da je dobro seme ravno tako glavni pogoj za pridelke, kakor je lepa plemena živina prvi pogoj za dobre prirejke.

Posnemajmo torej Bahlsena in skušajmo tudi pri nas z odbiranjem najtežjega zrnja in najbolj razvitega klasja vplivati na to, da se zboljšajo lastnosti domačega žita. Saj je tudi Bahlsen prišel po tej poti do tako lepih uspehov.

V krajih pa, kjer še niso poskusili z Bahlsenovim semenom, naj ga le poskušajo, toda v majhni meri, da se sami prepričajo o vrednosti domačega in njegovega žita.

Želeti bi bilo, da se uspehi takih poskušenj potem priobčijo v tem listu, da se vedo po njih ravnati vsi tisti gospodarji, ki nimajo prilike, niti sredstev za take poskušnje.

R.

Kako se iz sadja dela kis ali jesih.

Izdelovanje jesiha iz sadja je tako preprosto, da je čudno, zakaj ga večidel kmetovalci ne izdelujejo za svojo potrebo. Tega sicer ne bomo dosegli, da bi bil sadni jesih pomenljiv v trgovini, toda pri vsakem gospodarstvu se rabi toliko jesiha, da ga je vredno vsaj toliko pridelati doma, kolikor se ga potrebuje za dom, in to velja posebno onim posestnikom, kateri si s sadjarstvom redno pridobivajo dohodkov. Dobiček pri takem ravnanju je očividni, in sicer dvojen: prvič stane doma pridelani jesih mnogo manj, drugič je pa tudi vsakdo brez skrbi, da uživa naraven, zdrav jesih, česar pri kupljenem jesihu človek nikdar prav ne vé. Še celó treba ni, da se za izdelovanje jesiha posebej pripravlja sadje, ampak popolnoma dobre so tropine, iz katerih je bil sadjevec že enkrat izžet. Take tropine se vržejo v kad, ktera se postavi v primerno gorek hram; k tropinam se dodane še slabjšega razkrnjene sadya, olupkov in obrezkov, ako jih je kaj od sadja, ki se pripravlja za sušenje; tudi ostanki kuhane sadya se dobro obrnejo, ako se vržejo v kad. Na vse te zbirke se nalije toliko vroče vode, da je gosta mešanica. Ta se potem pusti osem dni prav na miru, potem pa se v ožimalnici izžme mošt. Ostale tropine niso za drugo nego za gnoj. Kako je treba potem ravnati z moštom, se priporoča več načinov, pa najbolj se priporoča način, po katerem izdelujejo Francozi svoj sloveči vinski jesih. Njihovo ravnanje je najpreprostejše, najpripravnejše in, kakor kaže skušnja, najboljše.

Francozi pa ravnaajo tako le: Odprta kad se napolni za eno tretjino z dobrim starim jesihom, dve tretjini pa se dodane sadnega mošta in se tako pusti 8 dni; potem se odtoči dve tretjini jesiha iz kadi in se nadomesti z dvema tretjinama mošta, in tako se ponavlja vsakih osem dni, dokler je kaj mošta. Prezreti se pri tem ne sme, da je za izdelovanje jesiha najbolj ugodna toplina 20 do 25° C. (ali 16 do 20° R.) Ako bi jesih ne bil dosti hud, se mu dolije nekoliko špiritovega jesiha.

Mali gospodarji, kateri ne izdelujejo sadjevca, pripravljajo si pa takisto lahko sadnega jesiha za domačo potrebo. V ta namen je treba samo velikega prstenege piskra; vanj se mečejo vsakovrstni odpadki od sadja, ktero se rabi v kuhinji. To se zalije z vrelo vodo. Kadar se odpadki zopet dodevajo, se priliva več vode, in tako se nadaljuje, dokler ni lonec poln. Ob gorkem vremenu se postavlja posoda, skrbno pokrita s platnom ali z ruto, na sonce; kadar je hladno, pa se spravlja na gorek kraj v hiši. V 6 do 8 tednih se tako skisa izvrsten, rumenkast jesih.

In na ta način si mali kakor veliki kmetovalec priskrbi sam doma cenega, okusnega in zdravega jesiha za vso svojo domačo potrebo.

Ali naša družba res odira kmetovalce s Tomasovo žlindro?

Ob priliki letošnjega občnega zbora naše družbe se je od poznatih ljudij na vse načine ščuvalo proti družbi ter je bilo njih glavno sredstvo najnesramnejša laž. Lagalo se je vprek, a le skrivno; javno po listih niso družbe napadali, ker niso vedeli, kako, z lažmi pa v javnosti ne gre, ker se resnica kmalu skaže in bi potem kot razkrinkani lažnjivci prav nikogar ne imeli na svoji strani. In vendar so uprizoritelji cele

gonje proti družbi le prav navadni lažnjivci. Edino z eno rečjo so tudi v javnosti po listih ščuvali proti družbi, in tudi ta zadeva je bila zlagana. Lagali so namreč (in to v polni zavesti, da govore naresnico), da družba prodaja Tomasovo žlindro za 39 kr. predrago, ter so namigovali, da družba nekako nepošteno postopa in kmetovalce odira, ter so hinavsko popraševali, kam pride teh 39 kr. Družba je to neresnico takoj v javnosti zavrnila, v družbenem glasilu „Kmetovalec“ je pa le z majhno notico svojim udom dala razumeti, da vse take govorice niso resnične, ker se je od nekdanj držala načela, da mora list ostati le strokovno glasilo družbe, ki ne sme imeti prostora za druge reči, celo ne za prepire. V tem slučaju pa, ko se je šlo za čast družbe, bi se bila morala preko tega načela podati udom vsa resnica. To se je zamudilo, in posledica je, da celo družbeni udje verujejo gori označeni laži, in zato smo sedaj prisiljeni, vso zadevo vendar razjasniti in negnusno spletkarijo odkriti.

Cena Tomasovi žlindri je bila letos postavljena od kartela fosfatnih tvornic za vse tiste dežele, ki jo dobivajo iz Trsta, na 16 kr. za kilogramski odstotek fosforove kisline, in sicer na mestu v Trstu. To ceno je moral plačati vsakdo, in plačala jo je tudi družba. Ker ima družbena žlindra 18 % fosforove kisline, stane v Trstu 18 × 16, t. j. 2 gld. 88 kr. Vožnja iz Trsta do Ljubljane in druge pristojbine znašajo povprečno za 100 kg pri pošiljativah v celih vagonih 30 kr., torej je družbo stal meterski stot 3 gld. 18 kr., oddaja jo pa le po 2 gld. 90 kr., torej 28 kr. ceneje kakor je tržna cena. Da družba more oddajati žlindro pod tržno ceno, mora porabiti za pokritje primanjkljaja ves rabat, ki ga je dobila, ker je naenkrat kupila 80 vagonov, in vrhu tega še veliko večjo vsoto iz drugih dohodkov. Družba torej žlindro ceneje oddaja kakor jo kupi, in sedaj pridejo hujskači, ki lažejo, da jo predrago oddaja in kmetovalce odira! To morejo storiti le ljudje, ki so glede pravega verskega čuta že tako propali, da jim je najgrša laž le satansko dobrodošlo sredstvo, komu škodovati.

Ako je kdo na Kranjskem kupil neposredno pri prodajalnem uradu v Pragi 18 odstotno žlindro, jo je moral v Ljubljano postavljeno plačati po 3 gld. 18 kr., in če jo je ceneje oddajal, je to storil le na svojo škodo, in če trdi, da jo je ceneje dobil, potem prav gotovo laže.

Naša družba pa oddaja le 18 % žlindro, a če bi oddajala 16 %, bila bi ta za 2 × 16 t. j. 32 kr. cenejša, torej bi jo oddajala po 2 gld. 58 kr. — 15 % žlindra je v primeri z družbeno vredna v Ljubljani le 2 gld. 48 kr. meterski stot. Petnajstodstotna žlindra je pa iz tehniških razlogov navadno še nižja in predstavlja tako slabo blago, da količkaj dobra tvornica na vrče s tako žlindro niti ne mara dati svoje firme. In vendar je prišlo tudi tako blago po zvijačah v našo deželo, in to proti volji avstro-nemških fosfatnih tvornic, katerim na čast moramo to omeniti.

Vse, kar smo tu zapisali, moremo z vsemi mogočimi dokazili izpričati!

In sedaj, Vi udje, ki ste verjeli tej laži, morate izprevideti, s kašnimi sredstvi so Vas tirali v nepotrební boj! Pokličite te hujskače na odgovor, zapovejte jim, da naj se pred Vami opravičijo ter naj družbi javno povedó, da ona glede njenih izjav, tikajočih se Tomasove žlindre, laže, in družba jih bo tožila. Pri sodni obravnavi bo mogoče z dokazili na dan, in dokler ne bo govorilo sodišče, i tako ne bo konec temu zlob-

nemu sumničenju. Če pa nimajo srčnosti, to storiti, potem pa veste, da so krivi, da so lagali, da je bilo tudi vse drugo hujskanje le laž in pretveza v dosego zlih namenov, in ogibajte se jih odsedaj naprej kot kuge. Udje pa, ki se pajdašijo s takimi moralnimi propalicami in ki taka obrekovanja škodoželjno prenašajo ali celo odobravajo, naj pa čim prej iz družbe izstopijo, kajti v družbi je le prostor za kmetovalce-poštenjake.

Skrb za rože pozimi.

Ko začne rumeneti listje po gozdih in vrtovih, misliti moramo na polaganje vrtnic, da jih tako ubranimo mrazu in zimi ter ohranimo žive. Prestar les in prevodene poganjke, od katerih vemo že naprej, da bodo poginili pod zimsko odejo, je treba odstraniti. Posebno nekatere čajevke in noazetke rade meseca septembra in oktobra poganjajo dolge, vodene poganjke, kateri do polaganja vrtnic ne morejo dozoreti, zaradi tega pa v zemlji ali zginejo ali pozebejo. Enako je treba porezati ves stari in slabo kažoči les, tako da ostanejo le zdrava, dozorela očesca, ktera potem spomladi tudi zdravo rasto in bujno cveto.

Nikakor pa ne svetujemo krone preveč obrezati morda zaradi tega, da je spomladi več treba ne bode, in to zaradi prav naravnih razlogov. Ako še tako skrbno zavarujemo in pokrijemo vrtnice, vendar lahko ali vsled mraza ali vsled prevelike mokrote trpijo. Če je krona jeseni, predno vrtnice položimo, prirojena že za pomlad, torej je dobra obrezana, se zgodi, da ena ali druga veja pozebe ali pa zgine, in tako spomladi ne preostaja drugo, kakor še bolj živo vse obrezati.

Nasledki so: prebujna rast čajevk in noazetek, pravo divjanje in nič cvetja. Ti dve vrsti pa sta najbolj izpostavljeni zimskim nezgodam.

Zato odstranimo jeseni vrtnicam, predno jih položimo, ves nedozoreli les in enake poganjke ter vršičke, tako da ostane vendar še kakih 10 očesec po posamnih vejah. Potem vse veje počasi prevežimo, da v zemlji manj prostora zavzemo, in kadar smo izkopali debelcu in kroni vrtnice obširno jamo, jih zopet začnimo počasi in lahno pripogibati na ono stran. To pa sigurno zgotovita le dve osebi, drugače se kaj lahko polomijo. Pod vrtnično krono in nad njo je najbolje položiti ali smrekove ali bukovke vejice, še boljje brinja, potem šele prsti in druge šare. Da je le požlahtnjeni del, namreč krona, dobro pokrita, sicer podloga ne potrebuje odeje, razen po prvnih mrzlih krajih.

Pripogibati moramo vrtnice vedno na eno in isto stran, vsako leto enako. Ko je prvi poprijel debelce tikom zemlje in začel z drugo roko (prva roka naj vedno drži debelce tik zemlje) počasi pripogibati, ne preveč živo, ampak kolikor moči na okroglo, naj drugi krono, ko je v izkopani kotanji, v zemljo pripne z leseno kljuko in potem pokrije najprej z brinjem, s smrečjem ali z listjem, potem pa nameče nekoliko prsti na njo.

Po neograjanih vrtilih zavarujemo še s trnjem debelca proti zajcem in potem jih mirno pustimo v zimskem počitku.

Pri nas je čas za polaganje konec oktobra, ker je dobro, da se vrtnice prej malo utrdijo, in jim slana ravno ne škoduje tako hitro.

Ko pa jesenski oblaki obetajo sneg, nanesimo okoli stebelc nad koreninami kako ped na visoko in

primerno na okoli prav mastnega gnoja. Ta se potem s snežnico počasi okoli korenin razprostire.

Odgovor hujskacem.

V 260. številki „Slovenca“ z dné 13. novembra 1899. l. je bila sledeča dnevna novica:

Kmetijske družbe je strah — pred uspehi „sijajnih zmag“ od 13. julija in 26. oktobra t. l. Boji se, da bi se dohodki ne posušili. Dokaz temu je sledeče: Tajništvo kmetijske družbe je razposlalo podružničnim predstojnikom pole za nabiranje udnine za l. 1900. z zahtevo, da se jej vse dopsilje že do 10. decembra t. l. Ta zahteva vodstva kmetijske družbe je pa popolnoma neopravičena, kajti po § 6. c) družbenih pravil ima vsak društvenik do 15. januarja 1900. čas, plačati udnino za leto 1900. Opozorjamo torej družbene ude, naj zahtevo Pirc-Murnikovo, da plačajo udnino za prihodnje leto že kar letos, odločno odklonijo. „Zmagoslavno“ družbeno vodstvo se namreč opravičeno boji, da bode marsikteri društvenik raje prestopil v novo snujočo se kmetijsko družbo, ki bode za kmete, ne pa za ljubljansko gospodo, in ki bode poleg tega v vsakem oziru boljša in cenejša. Ta družba se še to leto osnuje, in potem bode do 15. januarja 1900. vsakdo zadosti časa imel, odločiti se: ali ostane pri stari družbi, ali prestopi v novo družbo — ali pa postane člen obeh družeb. Do 15. januarja bode vsakdo poznal obe družbi in se bode torej lahko odločil. Ravno te odločitve se pa vodstvo stare družbe boji. Zato bobna in zahteva proti pravilom, da mora udnina za drugo leto že do 10. grudnia t. l. vplačana biti, češ, kdor se bode ujel na ta lim, tega imamo vsaj še za leto 1900. v svojih pestéh. Za plačati je kmet dober — če pa hoče voliti, takrat se ga pa zmerja. Murnik, Pirc in sodrugi se čutijo nekam neprijetno na svojih lavorikah. Torej pozor! Za plačilo udnine pri stari družbi je čas do 15. januarja leta 1900.! Do takrat ni nikomur treba odstopiti — a tudi ne plačati!

To novico je zapisal bržkone kak podružnični načelnik, ker le tem je prišla dotična okrožnica v roke, zato je pa objavljane take laži tem grše, ker ravno podružnični načelniki vedo, da se rok za pobiranje udnine že nekaj let sem stavi na 10. dan decembra in ne še le letos prvič. Ako povemo, da je bil rok za pobiranje letnine skozi desetletja postavljen na 20. dan decembra vsakega leta in se je vsled narastlega števila podružnic in udov postavil l. 1895. na 10. dan decembra, potem more vsak spoznati, da je pisec gorenje novice v „Slovenca“ le lagal, in sicer z grdim namenom, hujskati ude. Iz tega je tudi razvidno, kolike vrednosti je dokaz (?), da je družbe strah in da se boji, da bi se dohodki ne posušili.

Ako naj družba v pričetku leta vzdrži red, zlasti v razpošiljanju „Kmetovalca“ in pa zaradi oddaje drevja, mora pričeti tako zgodaj pobirati udnino. (Vodstvo družbe letnino sploh le „pobira“, ne pa „zahteva“; zahtevati je ne sme, ker je nihče ni dolžan plačati, ako noče biti ud.) Glavni odbor pa že naprej dobro vé, da se podružnice ne bodo držale roka, zato ga rajši bolj zgodaj postavi, da se vendar zapisniki udov za prihodnje leto v glavnem po možnosti zgodaj

urede. Kakor prejšnja leta, tako je glavni odbor tudi lansko leto nastavljal rok podružnicam na 10. dan decembra. In kakšen je bil uspeh? Do 10. decembra, t. j. ob pravem času se je odzvalo 16 podružnic,

od 11. do 20. decembra se je odzvalo 23 podružnic,

" 21. "	" 31. "	" "	" "	" "	12 "
" 1. "	" 15. januarija "	" "	" "	" "	22 "
" 16. "	" 31. "	" "	" "	" "	10 "

Ostale podružnice so letnino poslale še le meseca februarja, ali jo pa sploh niso in odbor jo je moral neposredno pobrati. Podružnice pa udnine sploh ne poberejo pri vseh udih, in te mora odbor po pravilih (§ 11.) tirjati pismeno, in takih tirjatev je po 15. januariju na stotine.

Sedaj si pa mislite položaj, ko bi se udnina pobirala po „Slovenčevem“ navodilu! Odbor bi poslal nabiralne pole podružničnim načelnikom ter bi rekel: Poberite udnino, a ne pred 15. januarijem. Kakor uči skušnja, bi prišli še le čez 3 mesece v red; prve številke „Kmetovalca“ bi sploh ne smeli nikomur poslati, ker nihče še ni plačal udnine, drugo bi poslali komaj tretjini udov itd.; ne vedeli bi, koliko lista tiskati, in z oddajo drevja (ker moramo vedeti število brezplačnega drevja že meseca februarja) bi prišli v take zmešnjave, da bi bilo groza, kajti drevje dobijo le udje, in ud je tisti, kdor je plačal.

Kar se tiče bojazni, da bi se družbi dohodki posušili, ako udje odstopijo, pa omenjamo naslednje: Ud plača 2 gld. udnine in dobi zato list in 4 drevesa, ali pa nič dreves in polovica njegove udnine gre podružnici. Iz tiskarskih računov je razvidno, da družbi prav nič ne ostane od goldinarja, ki ga dobi za list, in če je pri „Kmetovalcu“ kaj prebitka, ga naredi dohodek iz inseratov. Če ud vzame 4 drevesa, je družba na škodi, ker jih drugače prav lahko proda po 35 kr, torej za 1 gld. 40 kr. Ako pa podružnica polovico zase prihrani, potem pa glavni odbor sploh le 1 gld. dobi. Družba nima od udov prav nobenih dohodkov (razven od ljubljanskih, ki ne vzamejo drevja), zato ima ona tiste dohodke, če ima 1000 ali pa 10.000 udov. Narobe, čim manj ima udov, tembolje izhaja in tem večje koristi imajo ostali udje. Delovanje družbe je od nekdanjega stremilo na to, dati udom po možnosti veliko koristi, kajti družba je za ude, in smo o tem pogledu toliko storili, kolikor nobena druga družba ali kulturni svet v Avstriji. Hujskajte, kolikor hočete; resnica je to, in ne ovržete je z nobeno lažjo! Čemu naj se torej družba boji, da bi vsled odstopanja udov zgubila kaj dohodkov?

Vse one dosedanje ude, ki so razumni in ki se ne dajo ščuvati z lažmi, pa prosimo, naj udnino prav kmalu odrajtajo, oziroma od podružničnih načelnikov zahtevajo, da jo sprejmo. Isto tako pa prosimo gg. podružnične načelnike, naj se odzovajo želji glavnega odbora ter naj nabiralne pole kmalu pošljejo, da bomo mogli iz gori navedenih razlogov zapisnike udov pravočasno urediti.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 147. Kdaj postane mošt vino, oziroma, kakšne lastnosti mora imeti pijača, da se še zadaca kot mošt? (J. R. v Š.)

Odgovor: Glede tega ni v zakonu nikakih določeb, in samovoljna odreditev v nekaterih krajih, da se vse novo vino pred sv. Martinom (11. novembrom) obdavi kot mošt, pozneje pa kot vino, nima zakonske podlage in torej ni veljavna. Nadzorstvo deželne naklade v Ljubljani se drži načela, da mlado vino velja toliko časa za mošt, dokler je še sladko, še kipi in se še ni očistilo, t. j., dokler ima še svoje prve drože v sebi. Ravnanje po tem načelu je pravo ter v praksi tudi zadostuje. V obče kaže vino sladkobo, če je v njem še 4 % nepokipelega sladkorja; za zelo kislina vina je seveda potrebno več, za manj kislina zopet manj sladkorja, če naj kažejo sladkobo. Pravila, kdaj je pijača mošt ali vino z ozirom na obdajenje, ki bi imelo vednost temelj, pa danes še nimamo, zato moramo ob vsakem posameznem prepornem slučaju, ki se tiče te zadeve, dati odločiti strokovnjaku-kemiku.

Vprašanje 148. V mojem hlevu mi nekaj časa sem zapored bolehalo sesajoca teleta za drisko. Nekaj mi jih je že poginilo, a tudi ozdravela se potem nič kaj dobro ne sponašajo. Kaj naj storim proti temu? (G. T. r. H.)

Odgovor: Krivo je te bolezni težko prebavno mleko, ki ga sesa tele, pa tudi prehlajenje. Če takim teletom preiščemo sirnik, to je 4 predel želodca, najdemo v njem neko skuto iz zagrizenega mleka; drobna čreva pa se vidijo hudo vneta, snetjava. Da se ona skuta odpravi iz želodca, se priporoča štupa (prah) iz rabarbare in pa rumene kine, vsake po 1 gram; oboje mora biti fina štupa, dobro skupaj zmešana in na 4 deleže razdeljena. Brž ko se driska loti sesajočega teleta, imejte je na gorkem in dajte mu uro potem, ko je sesalo, vsak dan po en tak prašek, ki ste ga s pol maselca mleka izpod krave dobro pomešali. Vsak dan zjutraj taka štupa z mlekom pomešana ozdravi živinče v 2 ali 3 dneh, ako niste driske zamenjali. Če pa driska že dalj časa trpi, dajte teletu vsak dan tako štupo s pol maselca kamiličnega čaja in dodajte še nekoliko žlic toplega mleka izpod krave. To dajte teletu vsak dan, dokler se driska ne ustavi. Pri tej priliki pa moramo svariti naše gospodarje in gospodinjke, naj opustijo škodljivo navado, da prvo mleko, ki bi ga imelo tele posesati, izmolzejo in ga teletu ne privoščijo, češ da mu je škodljivo. To je neumna vraža. Ravno to prvo mleko teletu izčisti in otrebi čreva in mu tako odvrne drisko.

Vprašanje 149. Kako naj odpravim konju razvado, da ne bo grizel žleba? (J. L. v Z.)

Odgovor: Če konj grize žleb, je to razvada, ki more imeti tudi za zdravje zle posledice: zato je treba vse storiti, da se konju še ob pravem času odpravi ta razvada, oziroma, če to ni več mogoče, da se mu sploh vzame prilika, da bi mogel žleb griziti. Konj, ki grize žleb, se sčasom prav gotovo tudi navadi požirati zrak, kar oslabi in pokvari prebavila. Edino in najzanesljivejše sredstvo, konju odvaditi grizenje žleba, so nizke jasli, ki naj ne segajo čez konjevo koleno. Konj naj bo seveda vrhu tega tako privezan, da ne more ne na levo ne na desno segati z gobcem po kakem lesu.

Vprašanje 150. Postavil sem nov čebelnjak, in da bi les dlje časa trajal, ga mislim namazati s karbolinejem. Ali bi karbolinejev duh ne škodoval čebelam? (F. G. v S.)

Odgovor: Izkušnja uči, da karbolinej čebelam ne škoduje, zlasti če se namazan čebelnjak pusti kakih 14 dni prazen, da preide vsaj prvi ostri duh. Ob jesenski paši je pa karbolinej neki celo koristen, ker pokriva medeni duh, ki privablja roparice.

Vprašanje 151. V našem kraju se je pričel na sadnem drevju, zlasti na mladih jablanah, prav močno kazati rak. Kako se zdravi rak na sadnem drevju? (J. P. na B.)

Odgovor: Vsled ranjenja lubadi postane ta ob neugodnem vremenu, ali če je preveč suhe ali mokrote itd., snetljiva. Snet, ki je bolezen lubadi, je pričetek raka, zato je pred vsem že

na to bolezen paziti in jo zatreti. Snetljiva lubad se skrbno in gladko obreže z ostrim nožem in rana se zamaže s cepilno smolo. Vihi tega moramo seveda odstraniti tudi vzroke snetljivosti, kakor n. pr. preveliko sušo ali moč, slabo zemljo, hitro menjavanje toplote in mraza itd. Če ne ozdravimo sneti in moreta vlaga in zrak neovirano vplivati na les, raz kterega se je lubad odluščila, potem nastane rak, ki se razširja v lesu. Vsled raka les strohni ali segnije, zato govorimo o suhem ali mokrem raku. Zdravljenje raka obstoji v tem, da zacelimo rane in odvrnemo vzroke. Rano je treba noter do zdravega lesa in lubadi gladko porezati ter potem narediti podolgem z ozirom na velikost rane 3—5 zareze, ki naj se prično kakih 20 cm nad rano in ki naj sežejo ravno toliko pod rano. Te zareze je narediti z rijo ostrega noža, in sicer naj gre vsaj ena skozi rano, druge pa mimo rane, in sicer okrog in okrog debla. Rano potem zamažemo z zmesjo iz kravjeka, ilovice in presejanega pepela ter jo obvežemo s kako cunjjo, ako je tako velika, da maža sama ob sebi ne ostane na nji. Vzroke raku je seveda tudi treba odstraniti, ki so vsi tisti, kakor pri sneti, h katerim pa pride še dejstvo, da se rak prenese tudi s cepiči z dreves, ki so bila bolna na raku. Rak je torej kužna bolezen, ki se more po dotikanju prenašati z drevesa na drevo.

Vprašanje 152. Imam kravo, ki je storila dvojčka, ktera pa moram odstavit, ker ima krava premalo mleka in bi imel rad, da bi se bolj redila. Kako naj jih krmim? Ali je ržena moka res dobro nadomestilo za mleko? (J. B. na B.)

Odgovor: Če morate teleti pred časom odstavit, storite to počasi, in nadomestujte del mleka s posnetim mlekom, kteremu pridevajte kakšnega težnega krmila, n. pr. zdrobljenega ovsa, lanenih tropin, dobrih otrobov itd. Ržena moka je sicer redilna, a je iz zdravstvenih ozirov sploh, za teleta pa celo slaba kрма. V 8—10 dneh naj se teleti popolnoma odstavi in med tem časom tudi navadita na dobro, mehko seno. Z 10 tednom moreta teleti dobiti le trdo klajo, ki naj na pr. obstoji iz 1—1½ kg sena, ½—¾ kg zdrobljenega ovsa in ½ kg lanenih ali kokosovih tropin.

Vprašanje 153. Ali se marelično drevje sme obrezati sedaj jeseni, ko je listje že popolnoma odpadlo? (L. Z. v P.)

Odgovor: Marelice jeseni obrezovati gre le tam brez škode, kjer je tako milo podnebje, da se ni bati pozebljenja. Pri Vas torej to ne gre, in Vam priporočamo zgodnje spomladno obrezovanje, dokler drevo še ni muzevno. Sploh Vam priporočamo na marelicah malo rezati, sicer prično izcejati gume, kar jih silno slabi in slednjič ugonobi.

Gospodarske novice.

* P. n. družbene ude uljudno opozarjamo, da smo nabiralne pole za udnino za l. 1900. kakor prejšnja leta doposlali pričetkom tega meseca gospodom načelnikom podružnic, in sicer s prošnjo, naj izvolijo udnino pobrati do dne 10. decembra. Prosimo vse one, ki ostanejo tudi prihodnje leto še udje, da se kmalu odzovejo načelnikovemu pozivu, oziroma da mu olajšajo posel in mu po možnosti kar sami od sebe udnino izroče ali depošljejo. Kdor noče biti več ud, mu ni treba tega prijavljati, kajti kdor ne plača udnine, se smatra, da je izstopil. Ker je po družbenih pravilih udnino plačati najkasneje do 15. januarja, zato se pošlje 1. številka „Kmetovalca“, kakor vsako leto, vsem bivšim udom in je ni treba nikomur vračati, ker drugo številko dobé tako le oni udje, ki so udnino plačali.

* Nabiralne pole za prostovoljne doneske k cesarja Franca Jožefa skladu za stare kmetijske posle smo

poslali gd. podružničnim načelnikom ter prosimo gg. ude, da se po možnosti odzovejo prošnji za doneske Darovalcev imena objavimo v „Kmetovalcu“.

* Glede oddaje družbenega drevja prihodnje pomladi opozarjamo gg. ude na razglas med uradnimi vestmi te številke. Udje naj drevje zglašajo sedaj ob priliki pobiranja udnine pri gg. načelnikih, ki so dotične vpisovalne pole že dobili.

* Prejemnike umetnih gnojil, zlasti pa č. potruhaice, ki so gnojila skupno naročile, prosimo kupnino precej poravnati, ker družba potrebuje denar, kajti ona mora na pr. kajnit in kalijevo sol naprej plačati in je le za ta gnojila že dosedaj izdala nad 15 000 gld.

* Umetna gnojila, in sicer Tomasovo žlindro, kostno moko, superfosfat, kajnit, kalijevo sol, čilski soliter itd. ima družba po objavljenih cenah vedno v zalogi. Tomasove žlindre se je letos že dosedaj nad 10 vagonov več oddalo kakor lansko leto in je ima družba le še kakih 8 vagonov kupljene, oziroma v zalogi. Prosimo torej p. n. ude, da se kmalu preskrbe s tem gnojilom in nam tako omogočijo morebiten primanjkljaj še pravočasno dokupiti.

* Močna krmila, t. j. lanene in kokosove tropine smo vsled pomanjkanja vagonov dobili šele te dni ter smo jih precej naročnikom odposlali. Te tropine se oddajajo, dokler je kaj zaloge, z ozirom na objavo v „Kmetovalcu“ št. 18. po 8 gld. 75 kr. lanene tropine in po 7 gld. 75 kr. kokosove tropine 100 kg z vrečami vred. Te tropine se oddajo zmlate in presejane le v celih vrečah po 50 kg.

* Vinska anketa. Da se uvede skupno in sporuzumno postopanje v važnih točkah, tičečih se pospeševanja vinstva na Kranjskem, sta sklicala deželni potovalni učitelj gosp. Fr. Gombač in tehni. voditelj v trtnoušnih zadevah gosp. Boh. Skalický posebno anketo, ki se je za sedaj omejila le na večake in strokovnjake, ki se vedno s tem bavijo in ki imajo odločilno in vplivno besedo tudi v deželnem zboru. Prva anketa se je vršila 30. dne oktobra v Novem Mestu. Od 14 povabljenec, se jih je ankete vdeležilo 12. in sicer gg.: baron Berg, grajščak v Mokronogu; grof Barbo, dež. poslanec in grajščak v Rakovniku; Rih Dolenc, vodja dež. kmet. šole na Grmu; Fr. Globočnik, veleposestnik v Dobravi pri Kostanjevici; Fr. Gombač, dež. potov. učitelj za vinstvo na Kranjskem v Ljubljani; vitez Langer, dež. poslanec in grajščak v Bršlinu pri Novem Mestu; pl. Lenkh, dež. poslanec in grajščak na Raki; Viljem Rohrmann, pristav na deželni kmetijski šoli na Grmu; Ivan Rudež, enolog in grajščak v Tolstem Vrhu; Boh. Skalický, tehnični voditelj v trtnoušnih zadevah za Kranjsko v Novem Mestu; pl. Ulm, dež. poslanec in grajščak v Klevevžu, in Aleksij Wutscher, enolog in veleposestnik v Brezovici pri Št. J. rneju. Anketo je počastil tudi g. vodja in dež. odbornik Fr. Povše.

Na dnevnem redu je bilo 8 važnih točk, ktere objavimo obširno v prihodnjih številkah „Kmetovalca“.

Gospod Gombač je pozdravil vse navzočnike, jim obrazložil pomen in važnost te ankete ter je predlagal za predsednika te ankete g. grofa Barbo, ktero mesto je g. grof Barbo sprejel ter zborovanje ves čas vodil prav spretno.

Zborovanje je postalo tako zanimivo in se je tako raztegnilo, da sta se rešili prvi dan le dve točki, čeprav je zborovanje trajalo od 3. ure popoldne do 8 ure zvečer. Nadaljevanje se je vršilo 8 dni pozneje, namreč dne 6. novembra, in sicer od ¼. do ½. 8. ure. Pri vsaki točki se je vnel živahen razgovor, dokaz, kako potrebno je bilo tako zborovanje. Videč, da bodo imela taka zborovanja vsikdar ugoden uspeh, se je sklenilo prirediti taka zborovanja po 2 do 3 krat v letu, in sicer vsakikrat drugje, ter omejiti vsako anketo na le nekoliko, pa stvar zanimajočih se večakav in posestnikov.

Prihodnje zborovanje bo spomladi v Mokronogu.

Konci zborovanja je predsednik gospod grof Barbo zahvalil vse vdeležence za njihovo koristno sodelovanje, sklicatelja pa za njiju važni ukrep; g. Skalicky je pa zahvalil vse udeležence za to, ker so se odzvali pozivu in so tako pokazali blaghotno naklonjenost glede skupnega delovanja v prospesh vinstva.

* **Letošnja premovanja goved** so se vršila po objavljenem programu meseca oktobra v Novem Mestu, v Logatecu in v Lescu.

K premovanju v Novo Mesto so 16. dne oktobra t. l. pripeljali 8 bikov, 28 telic in 28 krav, torej skupaj 64 goved. Premije za bike so dobili: Josip Košček iz Novega Mesta 25 gld., Ignacij Lindič iz Srelaca pri Beli Cerkvi in Ivan Vehovec iz Žužembrega vsak 20 gld., Anton vitez Langer iz Bršlina, Frančišek Cimermandič iz Velikega Ceroveca, dr. Konrad Bertsche iz Poganec in Karol Kos iz Loke vsak 10 gld. — Premije za telice so dobili: Josip Žepevec od Sv. Jošta 20 gld., Antonija pl. Fichtenau iz Novega Mesta 15 gld., Anton Kos iz Novega Mesta, Frančišek Straus iz Toplice, Josip Šušteršič iz Toplice in Anton Tekster iz Jelše vsak 10 gld. — Premije za krave so dobili: Anton Peterlin iz Šmihela 20 gld., Antonija pl. Fichtenau iz Novega Mesta 15 gld., Frančišek Pintar iz Kandije, Anton Javornik iz Gotne Vasi, grof Adolf Thurn iz Zaloga in dr. Boštjan Elbert iz Novega Mesta vsak 10 gld.

K premovanju v Logatec so 18. dne oktobra t. l. pripeljali: 19 bikov, 18 telic in 33 krav, torej skupaj 70 goved. Premije za bike so dobili: Martin Petrič iz Dol Logateca 25 gld., Jakob Kavčič iz Žirov in Frančišek Kankelj iz Godoviča vsak 15 gld., Frančišek Gostiša iz Gor. Logateca, Ivan Tegel iz Planine, Frančišek Zagoda iz Godoviča, Damijan Rudolf iz Črnega Vrha in Frančišek Šemrov iz Gorenje Vasi vsak 10 gld. — Premije za telice so dobili: Anton Degleria iz Dol. Logateca 20 gld., Josip Smole iz Dol. Logateca 15 gld., Ivan Rihar iz Gor. Logateca, Matevž Novak iz Ledin, Tomo Tollazzi iz Dol. Logateca in Miha Gostiša iz Kalc vsak 10 gld. — Premije za krave so dobili: Tomo Tollazzi iz Dol. Logateca 20 gld., Ivan Mihevc iz Dol. Logateca 15 gld., Matevž Novak iz Ledin, Adolf Mulej iz Dol. Logateca, Martin Petrič iz Dol. Logateca in Ivan Lenarčič iz Čevce vsak 10 gld., Ivan Žust iz Dol, Lorenc Habe iz Črnega Vrha in Martin Hamerlic iz Čevce vsak 5 gld.

K premovanju v Lescu so 19. dne oktobra t. l. pripeljali 15 bikov, 14 telic in 14 krav, torej skupaj 43 goved. Premije za bike so dobili: Josip Vovk iz Vrbe 25 gld., Anton Šušteršič iz Lancovega in Ivan Rozman iz Brezja vsak 15 gld., Ivan Legat iz Jesenic, Anton Gabrijelčič z Brezja, Anton Mrak iz Predtrga, Ivan Šarl iz Kupljenika in Blaž Kunstelj iz Poljšice vsak 10 gld. — Premije za telice so dobili: Frančišek Janč iz Radovljice 20 gld., Ivan Mali iz Radovljice 15 gld., Ivan Pfeifer iz Bodeč, Frančišek Mulaj iz Radovljice, Ivan Rozman iz Spodnjega Otoka in Frančišek Presterl iz Radovljice vsak 10 gld. — Premije za krave so dobili: Ivan Berlič iz Mošenj 20 gld., Ivan Marolt iz Bleda 15 gld., Ana Janša iz Brezja, Jakob Derling iz Hlebcov, Jarnej Božič iz Nove Vasi in Mihael Noč iz Javornika vsak 10 gld.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 9. novembra 1899.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gosp. ces. svetnik Ivan Murnik, in navzoči so bili odborniki gg.: Lenarčič,

baron Liechtenberg, Paulin, dr. Romich, dr. pl. Wurzbach, Witschl, Žirovnik in tajnik Pirce.

Ob pričetku seje je predsednik pozdravil novoizvoljene gg. odbornike ter jih je pozval, naj složno delujejo v prid družbe ter družbenega smotra.

Odbor je sklenil imeti redne odboroze seje vsak prvi četrtek po prvem dnevu v mesecu, t. j., če bo prvi dan v mesecu četrtek, bo seja še le dragi četrtek.

Na pismen predlog zadržanega odbornika gosp. grofa Barba se dene na dnevni red prihodnje seje razprava, kako pospešiti prodajo plemene govedi.

Na predlog gosp. odbornika Lenarčiča je odbor sklenil objaviti program družbenega delovanja v bodočnosti.

Na podlagi došlih prošenj so se prisodili iz državne podpore nakupljeni pomurski biki.

Vsled poziva deželnega odbora se je odbor izrekel, da je družba pripravljena dati na razpolaganje prostore za ustanovitev živinozdravnice in tak zavod sprejeti v svojo režijo. Ker je pa za ta slučaj treba več sprememb v družbeni podkovski šoli, smatra odbor to priliko za ugodno, pri c. kr. kmetijskem ministerstvu vnovič prositi za reorganizacijo te šole. Družbeni odbornik gosp. c. kr. veterinarski koncipist A. Paulin se naprosi, v to svrhu potrebni troškovnik sestaviti ter sploh vse potrebno pripraviti za eventuelna pogajanja.

Od c. kr. kmetijskega ministerstva in od deželnega odbora družbi v poročanje izročene prošnje za podpore v prospesh kmetijstva so se primerno rešile.

Prošnji za podporo mladeniču, ki se pojde učiti sirarstva na sirarski tečaj v St. Mihiel, se je načelno ugodilo, vendar se je tajništvu naročilo, poprej izvršiti neke tozadevne poizvedbe.

Odbor je sklenil obrniti se na c. kr. kmetijsko ministerstvo, da bi se ob priliki ljudskega štetja, ki se bo vršilo l. 1900, tudi popisalo razmerje kmetijskega posestva in kako in iz katerih vzrokov se to razmerje menjava.

Ker je vsled cesarske naredbe z dne 21. septembra t. l., dr. z št. 176., promet živine iz Ogerskega v Avstrijo zelo olajšan, in ker je znano, kako lahkomišlno se ravna na Ogerskem z živinozdravniškimi predosi, se je bati (in izkušnja že kaže, da opravičeno), da se bodo vsled tega razne živinske kuge zatrosale v našo deželo, vsled česar bodo trpeli vsi živinorejci, in sicer eni, ki bodo neposredno prizadeti, drugi pa, ker bo izvoz živine večkrat popolnoma ustavljen. I: tega vzroka je odbor sklenil, obrniti se s peticijo na državni zbor, da se ukrenejo naredbe, ki preprečijo take zle posledice.

Odbor je sklenil, obrniti se s peticijo na državni zbor, da se zmanjšajo pristojbine, kadar posestva potom podedovanja preidejo v druge roke.

Glasom zakona o licencovanju zasebnih žrebecv je odbor za družbenega zastopnika v licencevalno komisijo za prihodnjo triletno dobo imenoval gg. Jos. Lenarčiča, družbenega odbornika in posestnika na Vrhniki, ter Ivana Wagnerja, c. kr. deželnega živinozdravnika, za njiju namestnika pa gg. Frana Košaka, deželnega poslanca in posestnika na Grosupljem, ter Alojzija Paulina, c. kr. veterinarskega koncipista v Ljubljani.

Imena novih udov priobčimo prihodnjič.

Naredbe glede oddaje družbenega sadnega drevja spomladi l. 1900

Glavni odbor je v začetku meseca novembra razposlal podružnicam naročilne pole za sadno drevje. Gg. ude prosimo, naj svoje naročitve priglase pri svojih podružnicah, oni pa, ki niso uvrščeni v podružnice, v družbeni pisarni v Ljubljani ustno ali pismeno.

Oddajalo se bode visoko in pritlično drevje. Ker zaloga posameznih skupin in različnih vrst ni velika, si družba pridržuje

pravico, da preobilne naročitve skrči in namestu naročenih vrst, ki so že pošle ali jih sploh nima, dá drevesa drugih primernih vrst, ako jih bo še imela.

Naročitev na veliko število dreves družba ne bode izvrševala, ker je njena naloga pospeševanje sadjarstva po deželi sploh, in zato skrbi, da se dobre vrste kolikor mogoče razširijo med kmet-skimi posestniki.

Pri naročanju veljajo te-le določbe:

1.) Podružnica sklene, ali vzame za svoje ude brezplačna drevesca ali ne. Ako jih vzame, potem mora poslati vso udnino glavnemu odboru v Ljubljano, ako pa jih ne vzame, ji ostane polovica udnine za podružnične namene; le udnino gg. učiteljev mora vso poslati glavnemu odboru.

2.) Ako podružnica oddrži polovico udnine, morejo njeni udje dobiti po 4 drevesa za znižano ceno 2 kron.

3.) Cena za vse drugo drevje je 70 vinarjev za drevesce.

4.) Navedene cene veljajo na mestu drevesnice, oziroma na mestu kolodvora, in sicer z zavojem vred.

5.) Vsa naročila je treba vsaj

do 15. februarja l. 1900.

sporočiti družbi. Kdor do tega časa ne naroči brezplačnega drevja, potem ne bo imel več pravice do njega.

6.) Ako bi utegnili kaj drevja ostajati čez naročitve družbenih udov, je morejo dobiti neudje po kroni 20 vinarjev drevesce

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Žireh, ki bode v nedeljo, 19. t. m. v hiši št. 46. v društveni sobi v Žireh ob 3. uri popoldne.

S P O R E D.

- 1.) Poročilo načelnika o stanju podružnice.
- 2.) Pobiranje udnine za leto 1900.
- 3.) Vpisovanje, koliko in kakih drevesec si udje želijo.
- 4.) Pobiranje doneskov za prispevek k cesarja Franca Jožefa jubilejnemu zakladu za obdarovanje starih kmetijskih poslov.
- 5.) Načelnik prečita pojasnila in navodila gg. družabnikom.
- 6.) Razni predlogi in nasveti.

V Žireh, 14. novembra 1899.

Ivan Peternel, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe kranjske za Št. Peter in okolico, ki bode 26. dne novembra t. l. popoldne ob

4. uri v šoli s tem le sporedom:

- 1.) Poročilo o delovanju.
- 2.) Razgovor o potrebščinah v letu 1900.
- 3.) Pobiranje udnine, vpisovanje novih udov.
- 4.) Razni nasveti in predlogi.

V Št. Petru, 12. dne novembra 1899.

Iv. Zupan, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe za Poljansko dolino, ki bo dne 3. decembra t. l. ob 3. uri popoldne pri podružničnem načelniku v Gorenji Vasi.

S P O R E D:

- 1.) Poročilo načelnikovo o delovanju podružnice.
- 2.) Poročilo o občnem zboru c. kr. kmetijske družbe in o storjenih sklepih.
- 3.) Poročilo o uspehih podružničnega preskušališča.

Založba c. kr. kmetijske družbe kranjske.

4.) Vpisovanje novih udov.

5.) Plačevanje letnine za leto 1900.

6.) Razni nasveti in predlogi.

K temu zboru se vabijo vsi udje in tisti neudje, ki se že želje vpisati v družbo.

Gorenja Vas, dne 8. novembra 1899.

Josip Sublo, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Sv. Križu pri Litiji, ki bode v nedeljo, 26. novembra 1899. l. popoldne po litanijah v svetokriški šoli.

S P O R E D:

- 1.) Poročilo o delovanju.
- 2.) Račun za 1899 leto.
- 3.) Razni nasveti, oziroma razgovori.
- 4.) Plačevanje letnine za 1900. l.
- 5.) Volitev novega odbora.

Janko Nep. Jeglič, načelnik.

Št. 16.506.

R a z g l a s.

C. kr. namestništvo v Trstu je z razglasom z dne 28. oktobra 1899. l., št. 24.337.,

od 5. novembra t. l. naprej

s Kranjske sploh dovolilo uvažati prasiče na Primorsko pod pogojem opazovanja splošno veljavnih prometnih določil glede živine.

To se daje razveljavljajoč odlok s 7. junija t. l., št. 8633., na občno znanje.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 2. novembra 1899.

Št. 16.772.

R a z g l a s.

C. kr. namestništvo v Inomostu je z razglasom z dne 2. novembra 1899. l., št. 41.076., svoj razglas z dne 18. aprila t. l., št. 14.995, razveljavilo in uvoz živih prasičev iz političnih okrajev: Kočevje, Krško, Novo Mesto in Črnomelj na Tirolsko-Predaleško zopet dovolilo.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 8. novembra 1899.

Št. 16.955.

R a z g l a s.

C. kr. deželna vlada v Solnogradu je z razglasom z dne 5. novembra t. l., št. 12.995., uvoz živih prasičev iz cele Kranjske na Solnograško pričenski z 9. novembrom t. l. sploh dovolila, kar se daje na občno znanje, oziraje se na t. u. razglas z dne 31. avgusta t. l., št. 13.396.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 11. novembra 1899.

Listnicio uredništva.

J. R. v M. Če naj Vam damo svet, nam morate sporočiti, zakaj in kako ima Vaša kobila zateklo nogo. Nikar ne skušajte z zavlečenjem, bodete le nogo pokvarili, temveč se raje precej obrnite do živinozdravnika.

M. S. v M. Vaš sosed mora zidati tako daleč proč od Vašega posestva, da kap njegove strehe ne bo bil na Vaša tla. On je tudi zavezan skrbeti, da sneg z njegove strehe Vam ne bo delal škode, in če bi se to pripetilo, bi moral škodo povrniti.

Tisk J. Blasnikovih naslednikov v Ljubljani

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni tajnik.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

St. 21. V Ljubljani, 15. novembra 1899. Leto XVI.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 15. novembra 1899. (Izvirno poročilo.)

Semena: Domača detelja novo blago gld. 55.— kr. do gld. 60.— kr.; nemška detelja (lucerna) gld. 55.— kr. do gld. 60.— kr.; gorenjska repa gld. 30—35 kr.; laneno seme, domače ozimno gld. 15.50 kr.; konopno seme gld. 18.— kr. do gld. 18.25 kr.; kuminovo seme gld. 28.— kr. do gld. 28.50 kr.

Fizol: Rudeči ribniški gld. 9.30 kr.; rudeči Hrvat gld. 8.50 kr.; prepeličar (koks) gld. 10.50 kr. (Vse cene semen in fizola veljajo za 100 kg čistene bлага, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene gld. 15.— kr. do gld. 16.— kr. brez dima sušene gld. 14.— kr. do gld. 19.— kr.

Orehi domači: gld. 17.50 kr. do gld. 18.— kr.

Ježice nove: gld. 3.50 kr. do gld. 4.50 kr. za 100 klgr.

Med: po gld. 34.— kr.

Kože. Goveje, težke nad 40 kg po gld. 36.— kr. do gld. 40.— kr.

težke od 30 do 40 kg „ 30.— „ „ 32.— „

lahke „ 30.— „ „ 32.— „

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 25 kr. klgr.)

Telečje kože: 50 kr. za kg.

Kozličjeve kože po gld. —.85 kr. do gld. —.90 kr.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 32 kr. za kg.

Druge vrste 17 do 23 „ „ „

Kože lisic po gld. 4.— do 5.—

kun „ 15.— „ 18.— za par.

dihurjev „ 3.— „ 4.—

vidr „ 12.— „ 13.—

Kože zajcev po gld. 16.— za 100 komadov.

Pepelika (potoši) po gld. 16.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 15. novembra 1899. Pšenica gld. 9.20 kr., rž gld. 7.10 kr., ječmen gld. 6.65 kr., oves gld. 6.20 kr., ajda gld. 8.75 kr., proso gld. 9.50 kr., tursica stara gld. 6.60 kr., nova gld. 5.50 kr., leča gld. 12.— kr., grah gld. 10.— kr., fizol gld. —. kr., seno gld. 1.80 kr., slama gld. —. kr. (Vse cene veljajo za 100 kgr.)

Na Dunaji, 14. novembra 1899. Pšenica gld. 8.25 kr., rž gld. 6.85 kr., ječmen gld. 5.60 kr., oves gld. 5.45 kr., tursica stara gld. 6.50 kr., nova gld. 5.35 kr. (Vse cene veljajo za 100 kilogr.)

Pristne harške žlahtne

žvrgolivce kanarčke

kakor tudi harške samice razpošilja s poštним povzetjem in jamči za dobre pevce in živi prihod ter prosi pri vprašanjih znamko za odgovor priložiti. (71-1)

Fran Garbas, sv. Florijana ulice 3. Ljubljana.

Še nekaj tisoč

na suho cepljenih, popolnoma zaraščenih in dobro okoreninjenih

trt

raznih dobrih vrst, oddam jeseni tekočega, odnosno spomladi prihodnjega leta iz svoje trtnice v Krškem (pošta in postaja Videm-Krško, Kranjsko.)

Vrste za bele vina: Ital. rizling, kraljevina, beli burgundec, žlahtnina (španjol) bela in rudeča, veltlinec, moslavina, silvanec, plavec, grganja ter nekaj traminca in rulaneca.

Vrste za črna vina: Portugalka, modra frankinja, istrski refosk, žametasta črnina (kavščina), ter tirolske vrste: negrara in teroldigo; dalje nekaj črnega burgundeca.

Podlaga je čista riparija portalis in rupestris montikola. Vrste so popolnoma zanesljive in čiste, nepomešane, ker sem dobil cepiče iz sloveče vinarske šole na Tirolskem.

Cene: Enoletne cepljenke à 10 gld. 100 komadov

Dvoletne „ à 12 „ 100 „

Ob enem z naročitvijo naj se mi blagovoli vpslati 25% are. Kdor naroči toraj za 10 gld. trt, vpslati mora 2 gld. 50 kr. are. Na naročitve brez are se pri osebah meni nepoznanah, ne bo oziralo.

Priporočam se sl. občinstvu, da me blagovoli v tem za občni blagor prekristnem podjetju po možnosti podpirati. — Vsi, ki so lansko leto trte od mene naročili, jih ne morejo prehvaliti, kajti od 1000 komadov je komaj 1 izostala in vse dobro vspevajo, da, mnoge so celó sad nastavile.

Spomladi naročenim trtam se cena zviša za 5%. Embalaža se bo zaračunala po lastni ceni. Prevažanje do kolodvora se ne bo zaračunalo.

Dr. T. Romih,

mešč. učitelj v Krškem (Dolenjsko).

 Domača trrdka

Josip Lorber in dr.

tovarna za stroje in livarna v Žalcu pri Celju
izdeluje in prodaja po **tovarniški ceni**:

Najboljše in najcenejše travniške brane,

najizbornejše slamoreznice, najnovejše mlatilnice z ležiščem na krogel, istotako stiskalnice in mline za grozdje in sadje, geple itd. Najboljše možnarje za streljanje proti toči, kakor tudi v nalašč zato napravljene cilindre po prav solidni ceni. (14—9)

Prezame v najboljše in točno izvrško vsa v strojno in livarsko stroko spadajoča dela za tovarne, mline, žage in druge obrtniške naprave, istotako prevzame vsak stroj v najtemeljitejšo in cenejšo popravo.

Za vsak možnar, stroj, sploh za vsako delo se jamoi

 Tovarniške cene.

Razglas.

S privoljenjem c. kr. namestništva v Trstu
otvorijo se v Cerknem

štirje novi živinski semnji
in sicer:

1. Sredpostni ponedeljek, ako je pa ta dan praznik, en dan kasneje.

2. Dne 23. aprila, ako je pa ta dan praznik, en dan pozneje.

3. Dne 14. septembra, ako je pa ta dan praznik, en dan kasneje.

4. Dne 4. novembra, ako je pa praznik, potem pa drugi dan.

Prvi semenj otvori se vže v tekočem letu dne 4. novembra. (63—3)

Opozarja se živinorejce in živinske kupce na novo vpeljane živinske semnje.

Županstvo v Cerknem na Goriškem,

dne 14. septembra 1899.

A. Kosmač, župan.

Vsakovrstno opeko, (19—16)

kakor zarezano strešno opeko (Strangfalz-Dachziegel) in prešano zarezano opeko (Marseiller gepresste Dachziegel) navadno izdelano in s terom napojeno (črno) prodajata po najnižjih cenah

Knez & Supančič,

tovarna za opeko v Ljubljani.

Stroji za napravo krme v zimskem času!

Slamoreznice, stroji za rezanje repe in krompirja, mline za drobljenje in mečkanje žita, parni kotli za napravo živinske krme, štedilne peči z posteklenimi in neposteklenimi kotli za vstaviti, in sicer: premične in nepremične za kuhanje in parjenje živinske krme, za krompir, ter za vsako drugo gospodarsko porabo doma in na polju; dalje: reblijači za koruzo, žitne čistilnice, trijerje-prebiralnike, ročne stiskalnice za seno in slamo stalne in premakljive. Dalje vsakovrstne mlatilnice, gepeljne, železne pluge, valarje, brane. Najboljše stroje za sejati „Agricola“ brez premene koles; potem samodelujoče brizgalnice za vničenje njivne gorčice izdeluje in prodaja pod jamstvom kot posebnost v najnovejši, najboljši in skušeni sestavi.

PH. MAYFARTH & drug.

c. kr. edino priv. tovarne kmet. strojev, livarna in fužina na par

DUNAJ, II. Taborstrasse št 71.

Odlikovan z nad 400 zlatimi, srebrnimi in bronastimi kolajnami.
Obširne cenike in mnogoštevilna priznanska pisma zastonj
Zastopniki in prekupei se iščejo 64—4)

Schichtovo patentovano milo

z znamko labuda

je najboljšo sredstvo pri vseh kožnih boleznih, bodisi pri človeku, bodisi pri živini, ravnotako pri pranju **volnene ali pa svilnate robe in obleke.**

Belo perilo

se osnaži z Schichtovim milom brez vsakega posebnega truda ter se na ta način perilo tako ne vničuje kakor z drugim milom, zato je to milo izdatnejše kakor vsa druga mila. — V krajih, kjer ni tega mila v zalogi, naj se isto naroči naravnost pri

Juriju Schicht-u, Aussig a./Elbe,

tovarna za milo, olje, sveče itd.

Poštno zavoje, težke po 5 kg razpošilja, če se pošlje znesek 2 gld. 25 kr. naprej, franko na vse kraje avstro-ogrske. (65—4)

Schichtova tovarna je v tej stroki ena največjih v Evropi.

Izdelek tega mila bil je odlikovan l. 1894 na mejnarodni razstavi na Dunaju z zlato kolajno.